



Педагогическо списание на
Великотърновския университет
„Св. св. Кирил и Методий“

ПЕДАГОГИЧЕСКИ
СПИСАНИЕ

Брой 2, 2016

МЕТОДОЛОГИЯ И ТЕХНОЛОГИЯ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

СЪВРЕМЕННИ СТРАТЕГИИ ЗА ОБУЧЕНИЕТО НА
УЧЕНИЦИТЕ ОТ НЕТ ПОКОЛЕНИЕТО

Мариана Гърмидолова

MODERN STRATEGIES FOR TRAINING STUDENTS FROM
NET GENERATION

Mariana Garmidolova

Abstract: The article examines the specific features of today's students, called „net generation“ and the impact of their characteristics on the educational process. It recommends strategies that would help teachers to overcome the difficulties in the process of training.

Key words: net generation, art education, strategies

Според изследванията на редица западни изследователи през първото десетилетие на XXI в. съжителстват седем различни поколения. Според М. Мс Crindle и Е. Wolfinger те са следните: на старейшините (родените преди 1925 г., на строителите (1930 – 1945 г.), на бейбибумърите (1945 – 1965 г.); на поколението X (1965 – 1980 г.), на поколението Y (1980 – 1995 г.), на поколението Z (1995 – 2010 г.), на поколение „Алфа“ (родените от 2010 г. насам).

Съжителството на различните поколения поражда проблеми, породени от различните културни и комуникационни характеристики. Неразбирането на тези специфики, нежеланието да приемем „различните от нас”, използването на остарели педагогически модели в обучението и още редица други фактори пораждат липса на интерес от страна на учениците. Учителите разбират, че някои от ефективните някога методики на работа не водят до успех. Доказателство за това е изследването на J. Pryor, който анкетира общо 250 000 ученици в колежи и университети за период от 45 години. Според 40% от анкетиранияте в училището често е много скучно (Pryor, 2009). Този процент остава непроменен вече повече от десетилетие.

Този парадокс поражда редица въпроси: Защо днес срещаме трудности в учебно-образователния процес днес? Защо вниманието на днешните ученици не може да бъде ангажирано? Къде се прекъсва връзката? С какво е характерно новото поколение? Нима това поколение е толкова различно?

Да, новото поколение е израснало (и расте) с интернет, видеоигри, Фейсбук, Скайп, MTV, iPod-ите, мобилните телефони, дистанционните устройства. Вниманието му е насочено към социалните мрежи, музиката, видеото, телевизионните програми, игрите. Съвременните технологии имат огромно влияние върху Z поколението, както върху никое друго преди това. Z поколението наистина ги обожава и поради това погледът му към света е различен от нашия. Учителите срещат неимоверни трудности в усилието си да се адаптират към техния свят. Затова пропастта между тях и учениците се задълбочава в синхрон с развитието на технологиите. Това е проблемът.

В изследванията, посветени на Z поколението се използват разнообразни определения: *децата на хилядолетието*; *нет поколение*; *деца-трофеи*; *дигитални деца*; *поколение dot.com*; *дигитални аборигени*; *следващите*; *дигитални туземци*.

Учителите на Z поколението не разполагат с модерни технологии. M. Prensky (2001) ги нарича „дигитални имигранти”. За тях съществува и друго определение – „безгрижното поколение”, тъй като то се е развивало в период на икономически възход, получило е добро и евтино образование и е постигнало добра професионална кариера (Бораджиева, Цонкова, 2012). Авторите посочват, че в България

поколението на дигиталните имигранти има по-специфични особености. В периода на своето развитие бейбибумърите са прикривали от децата всяка информация, която противоречи на мнението на политическия режим. Но в зрялата си възраст дигиталните имигранти се сблъскват с кризата на прехода. „Потребността от сигурността на предходните години и потребността от свободата на новото време трансформират бавно и мъчително нагласите. С падането на Желязната завеса светът се отваря и постепенно се удовлетворява потребността от реална информация. Това е поколение, за което средното образование беше задължително и социално осигурено. То беше възпитано в училище на ред, дисциплина, изпълнителност, търпение, задължително полагане на труд в един от ваканционните месеци. Забавленията имаха вечерен час и ограничения за вида музика, облекло, поведение. Бейбибум поколението израсна с книгите, радиото, телевизията и достигна зряла възраст без дигитални технологии. Една малка част от представителите на бейбибум поколението отхвърлят приложението на дигиталните технологии тотално, други го приемат с неохота, а трети се възползват от предимствата им и ги овладяват, но по-бавно от следващите поколения.” (Бораджиева, Цонкова, 2012).

Едно любопитно проучване на Bonamici (цит. по Barnes, 2007) сочи, че когато нет поколението стане на 21 години, то вече ще е прекарало 20 000 часа в гледане на телевизия, 10 000 часа в разговори по телефона и 5000 часа в четене. При такава липса на пропорционалност по отношение на четенето и остро игнориране на книгите ще се стигне до колективна загуба на контекста и историята. Ако на учениците не се даде възможност да учат, използвайки своите сили и стилове на учене, ще им бъде безинтересно в клас.

През последното десетилетие са направени проучвания от представители на много научни институти и образователни организации. R. Berk (2009) анализира данните и определя 20 доминантни характеристики на ученето, специфични за Нет поколението:

1. Технически грамотни. Нет поколението е израснало с новите технологии. Технологичните приспособления са втора природа за него. През целия си живот децата от нет поколението са били обкръжени от инструментите и играчките на дигиталната епоха.

Опитът с технологиите им е помогнал да взимат решения бързо. Изправени са пред огромно количество информация, но понякога им липсва умение и разбиране как да откриват, оценяват, използват и представят тази информация. **Това налага те да бъдат научени да мислят критично и да овладеят компютърната грамотност.**

2. Разчитат на търсачките в интернет. Това поколение разчита на интернет за информация. Според изследване на R. Berk (2009) Нет поколението разчита на различни търсачки в интернет пространството. Учениците не желаят да се затрудняват. Поради факта, че владеят информационните технологии, те надценяват способността си да търсят и намират онлайн информация.

3. Интересуват се от мултимедийни средства. Представителите на нет поколението са свикнали да се забавляват, предпочитат високите скорости, достъпната музика, видео, игри, информация. **Предпочитат интерактивните средства пред пасивните методи.**

4. Създава интернет съдържание. Част от нет поколението създава свои уебсайтове, блогове с изображения и оригинални свои творби, качва филми в YouTube.

5. Действат скоростно. Нет поколението е израснало с високите скорости, то се нуждае от тях във всичко, с което се занимава. Околната среда трябва да се адаптира към този начин на действие и ако не го стори, те ще напуснат средата, която обитават.

6. Учи чрез откриване. Нет поколението предпочита да учи по-скоро чрез решаването на проблеми и намирането на решението им, отколкото да му се казва какво да прави или да чете инструкции и учебници. Учениците не са зрители, а участници в една култура, наречена от Н. Jenkins, (2006) „култура на участието”. Колкото повече те се включват в образователния процес, толкова по-интересен става новият материал, по-лесно се запомня и разбира. Тук е мястото да споменем думите на Конфуций: „Каж ми и аз ще забравя. Покажи ми и аз ще запомня. Включи ме и аз ще разбера”.

7. Учене чрез метода на пробите и грешките. Нет поколението ще използва различни методи, за да реши поставената задача. Ще греша и ще започва отново отначало. Учениците ще потърсят помощ само ако сами не се справят. Предпочитат да работят с компютрите.

8. Multitasking. Нет поколението може да върши с лекота много неща едновременно – чати, изпраща съобщения и писма, говори по телефоните и сърфира в интернет. Този стремеж към едновременно участие в различни дейности обаче има пагубни влияния върху креативността, гъвкавостта и спонтанността. Това е една реална опасност, тенденция в съвременния технологичен свят, която води до изравняването на човека с компютрите.

9. Неустойчиво внимание. Нет поколението е привърженик на индивидуализма, то е егоцентрично, с внимание, насочено към екрана. То е забравило значението на четенето. В резултат на дигитализацията при нет поколението се забелязват проблеми във връзка със съсредоточаването. Една от причините за това е стремежът на учениците да се справят с много неща едновременно. Тези деца са трудни за обучение, лесно се отегчават, бързат и винаги са готови да преминат към следващата задача. Ако тази тенденция продължи, за тях ще бъде трудно да изпълнят поставените цели и сбъднат мечтите си, особено ако възникнат неочаквани обстоятелства. Те искат да постигат резултати веднага и да бъдат похвалени за участието си. Неустойчивостта на вниманието им изисква да се намали обемът от информация, който се предлага в учебниците.

10. Комуникират визуално. Учениците от нет поколението са визуално грамотни и се чувстват комфортно, когато са заобиколени по-скоро от изображения, отколкото само от текстове. Голяма част от тях не обичат учебниците, не им допада четенето на книги, въпреки че го правят, когато е необходимо (Vaydhyathan, 2008). Смятат, че принтираната информация е чиста загуба на време и е много скъпа (Gomez, 2007). **Предпочитат да разчитат графики, визуална информация, изображения от всякакъв характер като картинки, видео, фотографии, знаци и т.н.** Комуникират чрез заснети фотоси с мобилния телефон или чрез записи на видеокамерата в социалните мрежи. Научните изследвания на Нет поколението сочат, че онази част от техния мозък, свързана с визуализирането, е далеч по-добре развита при тях, отколкото при учениците на същата възраст преди 20 години. Това се дължи на възможността им да използват придобивките на модерните технологии. **Нет поколението е мултимодално, затова с него трябва да се комуникира чрез различни познавателни канали.**

11. *Нуждаят се от социална комуникация „лице в лице“.* Връзките са от огромно значение за нет поколението. **Освен комуникацията в социалните мрежи, нет поколението спомага за стабилизирането на персоналните връзки, за взаимното сътрудничество и взаимодействие** (Howe and Strauss, 2000). Някои от учениците възприемат класа си като възможност за осъществяването на комуникация. Те ходят на училище, по-скоро, за да чатят със съученици и приятели, отколкото да слушат учителите си, независимо че могат да вършат и двете неща едновременно. Социалните контакти са важни за изграждането на взаимно доверие, но те са изместени от сайтовете в мрежата. Вместо да се интересува от изражението на лицето, нет поколението посвещава времето си на атрактивните екранни забавления. Изследвания сочат, че тази страст води до намаляване на окситоцина (хормон, свързан с прочитането на лицевото изражение) в сравнение с предходното поколение.

12. *Емоционално отворени.* Представителите на Нет поколението лесно изразяват своите чувства. Отворени са към възможностите да срещат нови хора, да споделят лична информация, да пишат истории в блоговете, Facebook, Twitter.

13. *Приемат разнообразието и мултикултурализма.* Сърфирането в интернет има своите негативни, но и позитивни последици. Изследванията на J. Pryor (2009) сочат, че **комуникирането на нет поколението с целия свят чрез глобалните мрежи съдейства за развитието на толерантността, усещането за мултикултурализъм и способността да се работи с разнообразни групи от хора.**

14. *Предпочитат груповата работа и сътрудничеството.* Един от плюсовете на нет поколението е, че предпочита да работи по-скоро в екипи, отколкото индивидуално. Сътрудничеството спомага за развитие на колективната интелигентност чрез изследване, аргументация и потапянето в морето на знанието.

15. *Стремят се към подходящ стил на живот.* Учениците от нет поколението се нуждаят от гъвкавост. Те искат училището да съответства на техния стил на живот.

16. *Притискани са, за да успяват.* Представителите на нет поколението усещат натиска от страна на своите родители да успеят

да реализират своите мечти. Ориентирани са към целта. Запознати са с конкуренцията на пазара на труда (Carlson, 2005).

17. *Постоянно се нуждаят от обратна връзка.* Учениците на нет поколението желаят техните усилия и достижения да бъдат отбелязвани. За тях е важно да получават скоростна обратна връзка в училище за тяхното участие и роля в учебния процес. Предпочитат обективните методи на оценка.

18. *Стремеж към постоянно удовлетворение.* Скоростта, с която учениците от нет поколението оперират в своя живот им допада. Липсата на търпение причинява неудовлетвореност и отегчение. Нет поколението **трябва да бъде ангажирано, заинтересовано, да се забавлява.** Ако ли пък не, тогава скуката и нетърпението надделяват.

19. *Отговаря бързо и очаква бърз отговор.* Децата от нет поколението очакват всеки един човек да реагира бързо в процеса на комуникацията. Не са толерантни при закъсненията.

20. *Предпочитат да използват клавиатурата, отколкото да пишат на ръка.*

Ако изхождаме от тези специфики, можем да създадем и внедрим в учебната практика успешни модели на обучение, които ще мотивират представителите на нет поколението да участват в учебния процес и да бъдат удовлетворени от постигнатото. Основната грешка на консервативно мислещите е срещу всяка нова вълна на модели на поведение и интереси да се противопоставят модели “демоде”, да се противодейства на новите реалности чрез остаряла система от образци, които да достигат до съзнанието на младите. Затова и преходът към новите стратегии на обучение се забавя. Драматичният контраст между това поколение и предходните засилва необходимостта и значението на техники, насочени към обучението, комбинирани с най-новите технологии. Като имаме предвид спецификите на нет поколението можем да направим извод, че повечето от съвременните образователни системи не са актуални, тъй като вече са остарели и не са подходящи за съвременните ученици. Промените, настъпили в новото поколение ученици, са причина учителят да търси нови, интересни, провокиращи и разнообразни методи на работа, да използва съвременните технологии, нови образо-

вателни стратегии, за да провокира интереса им. В съзвучие с тези тенденции е новата дидактическа парадигма, чиято същност изкрystalизира под влиянието на второто поколение технологии (Web 2.0). Тя дава възможност на учениците не само да намират и свалят информация (Web 1.0), но и да работят съвместно и да поместват в информационното пространство нова текстова или визуална информация.

Съгласно разбиранията на *конективизма* (теорията за процеса на обучение в информационната сфера), динамиката на отношенията в модела „учител – ученик“ трябва да бъдат променени. Новата роля на учителя е „експерт-помощник“. Учителят изпълнява нови роли: филтрира информацията, той е настойник, майстор и партньор. Трябва непрекъснато да търси нова информация, да я отразява, да се квалифицира, да работи в интернет. Нужно е да работи съвместно с учениците в проекти и да провежда с тях съвместни изследвания.

Конективизмът изисква открито образование за всички, без анализиране на изходното ниво на знанията и уменията на учениците; използването на технологии на дистанционно обучение; обсъждане в социалните мрежи, без да се изисква абсолютно подчинение на ученика пред учителя. В педагогическия процес протича непрекъснат обмен на информация и опит, които се превръщат в база за педагогическо взаимодействие от нов тип.

Както се вижда, очертаните особености на учениците от нет поколението изискват нови стратегии на обучение. В тази насока е необходимо да се придържаме към следните правила:

- Поощряване и поддържане на учениците (особено в случаите, когато не са уверени в себе си).
- В процеса на преподаване се придържаме към емоционално и енергично поведение.
- Създаване на атмосфера на ниска тревожност в класа.
- Да се избягват техники на обучение, които причиняват стрес – неочаквани контролни и тестове.
- Зачитане на индивидуалното мнение на ученика.
- Не се правят корекции, които могат да унижат ученика през класа.
- Да се даде възможност на учениците да говорят за собствената култура и интереси.

⇒ Да се създаде познавателна среда, насочена към постигане на успех;

⇒ Да се отбелязва успеха и достиженията на всеки ученик.

Ние смятаме, че съобразяването с тези правила, а също и с особеностите на нет генерацията ще спомогне за ефективното обучение на съвременните ученици.

ЛИТЕРАТУРА

Бораджиева, Цонкова, 2012: Бораджиева, Е., Цонкова, Д. Проблеми на комуникацията обучаващ – обучаем. // Личност, мотивация, спор”. Т. 17. София: НСА ПРЕС, 2012. // **Boradzhieva, Tsonkova, 2012:** Boradzhieva, E., Tsonkova, D. Problemi na komunikatsiyata obuchavasht – obuchaem// Lichnost, motivatsiya, sport. T. 17. Sofiya: NSA PRES, 2012.

Berk, 2009: Berk, R. A. Multimedia teaching with video clips: TV, movies, YouTube in the college classroom. // International Journal on Technology in Teaching and Learning, 5, 2009.

Gomez, 2007: Gomez, J. Print is dead: Books in our digital age. NY: Palgrave Macmillan, 2007.

Jenkins, 2006: Jenkins, H. Convergence culture: Where old and new media collide. NY: New York University Press, 2006.

Prensky, 2001: Prensky, M. Digital natives, digital immigrants. On the Horizon, 9, 2001.

Pryor, Hurtado, DeAngelo, Sharkness, Romero, Korn, Tran, 2009: Pryor, J. H., Hurtado, S., DeAngelo, L., Sharkness, J., Romero, L. C., Korn, W. S., Tran, S. The American freshman: National norms for fall 2008. Los Angeles: Higher Education Research Institute, UCLA, 2009.

Tapscott, 1997: Tapscott, J. Growing up digital: The rise of the net generation. NY: McGraw-Hill, 1997.

Vaidhyanathan, 2008: Vaidhyanathan, S. Generational myth: Not all young people are tech-savvy. The Chronicle of Higher Education, 55, 2008.